



# בדרך עץ החיים: שערים לספר הזוהר ד"ר מלילה הלנר-אשד וד"ר עמרי שאשא

## שיעור 1: בשער הזוהר

זוהר ח"ב, קכז ע"א-קכח ע"א

ר' שמעון ור' אלעזר ור' אבא ור' יוסי היו יושבים יום אחד תחת אילנות בבקעה ליד ים גנוסר. אמר ר' שמעון: כמה יאה צל זה שחופה עלינו מן האילנות, ואנו צריכים לעטר מקום זה בדברי תורה. פתח ר' שמעון ואמר: "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון" (שיר השירים ג, ט)...

אפיריון – זהו היכל תחתון, שהוא דומה להיכל עליון, והקב"ה קרא לו 'גן עדן'. שהוא נטעו להנאתו, וכיסופו להשתעשע בתוכו עם נשמות הצדיקים, ששם כולם עומדים ורשומים בתוכו. [...]

אמר ר' שמעון: מי שזוכה באותו אפיריון, זוכה בכל. זוכה לשבת בנחת הצל של הקב"ה, כמו שכתוב: "בצל חמדתי וישבתי" (שיר השירים ב, ג). ועתה שישבנו בצל הנחת הזוה, עלינו להסתכל שלא ישבנו אלא בצל הקב"ה, בתוך אותו אפיריון. ויש לנו לעטר מקום זה בעטרות עליונות, עד שיתעוררו עלינו עצי האפיריון, להביא עלינו צל אחר.

רבי שמעון ורבי אלעזר ורבי אבא ורבי יוסי, הוו יתבי יומא חד, תחות אילני, בבקעתא גבי ימא דגנוסר. אמר רבי שמעון, כמה יאה צלא דא, דחפיא עלן מגו אילני, ואנן צריכין לאעטרא האי אתר במלי דאורייתא. פתח רבי שמעון ואמר: "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון" (שיר השירים ג, ט)...

אפריון, דא היכלא דלתתא, דאיהו כגוונא דהיכלא עלאה, וקודשא בריה הוא קרא ליה גנתא דעדן, דאיהו נטע ליה להנאתיה וכסופא דיליה לאשתעשעא ביה גו אינון נשמתין דצדיקתא, דתמן כלהו קיימין ורשימין בגויה. [...]

אמר רבי שמעון, מאן דזכי בההוא אפריון, זכי בכלא, זכי למיתב בניחא דצלא דקודשא בריה הוא, כמה דאת אמר, "בצל חמדתי וישבתי" (שיר השירים ב, ג). והשתא דיתכנא בצלא דנתיחא דא, אית לן לאסתכלא דלא יתבינן אלא בצלא דקודשא בריה הוא, גו ההוא אפריון. ואית לן לאעטרא האי אתר, בעטרין עלאין, עד דיתעורון אילני דההוא אפריון, למיתי עלן בצלא אחרא.

**זוהר ח"ג, נו ע"ב-נח ע"א**

רבי שמעון פתח ואמר: "כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינָנוּ מֵלֵא, אֶל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שָׁם הֵם שָׁבִים לְלֶכֶת" (קהלת א, ז).

אמר ר' שמעון: תוהה אני על בני העולם, שהנה אין להם עיניים לראות ולב להשגיח, ולא יודעים ולא שמים ליבם להסתכל ברצון קונם. איך נמים ולא מתעוררים משנתם?... ונשמותיהם מעידות בהם בכל יום ולילה, התורה משליכה קולות לכל עבר, מכריזה ואומרת: "עַד מָתִי פְתָאִים תֵּאָהָבוּ פְתִי" (משלי א, כב)... ואין מי שירפין אוזנו ואין מי שיתעורר לבו...

ושנויה, אותו נהר מוציא נחלים עמוקים, בשמן המשחה, להשקות את הגן, ולהרוות אילנות ונטיעות... ואותם נחלים מושכים ונמשכים ומתכנסים בשני עמודים [...] "יָכִין וּבִעוֹז" (מלכים א, ז). ומשם יוצאים כל אותם נחלים ושורים הם במדרגה אחת הקרויה 'צדיק', שכתוב: "וְצַדִּיק יְסוּד עוֹלָם" (משלי י, כה). וכולם הולכים ומתכנסים לאותו מקום הנקרא 'ים', והוא ים החכמה, זהו שכתוב: "כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם".

רבי שמעון פתח ואמר, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינָנוּ מֵלֵא וּגו'.

אמר רבי שמעון, תוההנא על בני עֵלְמָא, דְהָא לִית לְהוּ עֵינִינִי לְמַחְזִי, וְלָפָא לְאַשְׁגָּחָא, וְלֹא יָדְעִין, וְלֹא שׁוֹיִין לְבִיָּהוּ לְאַסְתְּפֵלָא בְרַעֲוִיתָא דְמֵאֲרִיָּהוּ, הִיךְ נִימִין, וְלֹא מִתְעָרִי מִשְׁנַתִּיהוּ... וְנִשְׁמַתְהוּ, אִסְהִידַת בְּהוֹן בְּכָל יוֹמָא וְלִילָא, אֲוִרִיָּתָא רָאֲמַת קָלִין לְכָל עֵבֶר, מְכַרְזַת וְאֲוִמְרַת, (משלי א) עַד מָתִי פְתָאִים תֵּאָהָבוּ פְתִי... וְלִית מֵאן דִּירְפִין אֲוִדְנִיָּה, וְלִית מֵאן דִּיתְעַר לְבִיָּה...  
וְתֵאָנָא, הֵהוּא נְהַר אֲפִיק נְחָלִין עֲמִיקִין, בְּמִשְׁח רְבוּת, לְאַשְׁקָאָה גְּנִתָא, וְלְרוּאָה אֵילָנִין וְנִטְעִין... וְאִינוּן נְחָלִין, נְגִדִין וְאַתְמִשְׁכֵּן וּמִתְכַנְשִׁין בְּתֵרִין קְיָיִמִין... (מלכים א, ז) יָכִי"ן וּבִעוֹז... וּמִתְמַן נִפְקִין כָּל אִינוּן נְחָלִין, וְשָׂרְיִין לֹון בְּחַד דְרָגָא דְאַקְרִי צַדִּיק, דְכְתִיב, (משלי י) וְצַדִּיק יְסוּד עוֹלָם. וְכִלְהוּ אֲזִלִין וּמִתְכַנְשִׁין לְהֵהוּא אֲתֵר דְאַקְרִי יָם, וְהוּא יָמָא דְחֻכְמָתָא, הִדָּא הוּא דְכְתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וּגו'.

**מתוך: ישעיה תשבי, משנת הזוהר כרך א (מוסד ביאליק, תשנ"ב), 29-30**

אגרתו של ר' יצחק דמן עכו (1250-1340)

בחודש אדר כתב ר' יצחק דמן עכו, כי עכו נחרבה בשנת חמשים ואחת [1290/1291]... ומצאתי ב'ספר דברי הימים' שלו... [ש]הוא הלך לספרד לחקור "כיצד נמצא בזמנו ספר הזוהר אשר עשה ר' שמעון ור' אלעזר בנו במערה"... וזה לשונו:

ומפני שראיתי כי דבריו [של ספר הזוהר] מופלאים, ישאבו ממקור העליון... רדפתי אחריו, ואשאלה את התלמידים הנמצאים בידם דברים גדולים ממנו מאין בא להם סודות מופלאים מקובלים מפה אל פה... ולא מצאתי תשובותיהם על שאלתי זו מכוונות. זה אומר בְּכָה וזה אומר בְּכָה.

שמעתי אומרים לי על שאלתי כי הרב הנאמן הרמב"ן ז"ל שלח אותו מארץ ישראל לקטלונאי [בספרד]... לבנו, והביאו הרוח לארץ ארגון, ונפל בידי החכם ר' משה די ליאון, הוא שאומרים עליו ר' משה די ווד אל חג'ארה [כלומר - מגוואדלחרה].

ויש אומרים שמעולם לא חיבר רשב"י ספר זה, אבל ר' משה [די ליאון] זה היה יודע "שם הכותב",

ובכוחו יכתוב ר' משה זה דברים מופלאים אלה. ולמען יקח בהם מחיר גדול כסף וזהב רב, תולה דבריו באשלי רברבי [=בעצים גבוהים], לאמר: 'מתוך הספר אשר חבר רשב"י ור' אלעזר בנו וחבריו אני מעתיק לכם דברים אלו'.

ואני בבואי ספרדה... ואמצא לר' משה זה, ואמצא חן בעיניו, וידבר עמי וידר לי וישבע לאמר: כה יעשה לי אלקים וכה יוסיף אם לא הספר הקדמון אשר חיבר רשב"י אשר הוא היום בביתי במדינת ישיבתי היא אוֹיִלה. בבואך אלי שם אראך! ויהי אחר הדברים האלה נפרד ממני. וילך ר' משה זה לשום אל ביתו לאוילה, ויחלה וימת...

וכשומעי הבשורה היטב חרה לי עד מות, ואצא ואשים לדרך פעמי ואבוא אל אוילה... ומצאתי שם חכם גדול וזקן ושמו ר' דוד די פנאקורבו. ואמצאה חן בעיניו ואשביעהו לאמר הנתבררו לו סודות ספר הזוהר, שבני אדם נחלקים זה אומר בְּכָה וזה אומר בְּכָה? [...]. ויאמר: דע באמת כי נתברר לי בלא ספק שמעולם לא בא לידו של ר' משה זה, ואין בעולם ספר זוהר זה, [אלא] רק היה ר' משה בעל "שם הכותב" ובכוחו כתב כל מה שכתב בספר הזה. ועתה שמע נא באיזה דרך נתברר לי...

ותען אשת ר' משה ותשבע לאשת ר' יוסף לאמר: כה יעשה לי אלקים וכה יוסיף אם מעולם ספר זה היה עם אישי. אבל מראשו ולבו מדעתו ושכלו כתב כל מה שכתב. ואומרה לו בראותי אותו כותב מבלעדי דבר לפניו: מדוע תאמר שאתה מעתיק מספר, ואתה אין לך ספר, רק מראשך אתה כותב?! הלא נאה לך לאמר כי משכלך אתה כותב, ויותר כבוד יהיה לך! ויען אלי ויאמר: אילו אודיע להם סודי זה, שמשכלי אני כותב, לא ישגיחו בדברי ולא יתנו בעבורם פרוטה, כי יאמרו כי מליבו הוא בודה אותם.

אבל עתה, כאשר ישמעו שמתוך ספר הזוהר אשר חיבר רשב"י ברוח הקודש אני מעתיקם, יקנו אותם בדמים יקרים כאשר עיניך רואות... התרצה עדות ברורה יותר מזו? כשמעי דבריו אלה נשתוממתי ונבהלתי מאוד. ואאמין אז כי לא היה שם ספר, רק בשם הכותב היה כותב ונותן לבני אדם.

ואסע מאוילה ואבוא אל עיר טאלאבירה ואמצא בה חכם גדול מופלא, נדיב לב וטוב עין, שמו ר' יוסף הלוי בנו של ר' טודרוס המקובל, ואחקורה ממנו על אודות הספר הזה. ויען ויאמר אלי: דע והאמן כי ספר הזוהר אשר חבר רשב"י היה בידו של ר' משה זה, וממנו יעתיק ויתן לאשר טוב בעיניו. ועתה ראה בחינה גדולה אשר בחנתיו לר' משה... ואוסיף עוד לחקור על הספר הנזכר אל החכמים ותלמידיהם, ועדיין מצאתים חלוקים, זה אומר בְּכָה וזה אומר בְּכָה...

אמנם נתחדש לי ענין, כי אמרו לי תלמידים שראו איש זקן ושמו ר' יעקב, תלמיד מובהק של ר' משה זה, אשר היה אוהבו כנפשו, שהיה מעיד עליו שמים וארץ שספר הזוהר אשר חבר רשב"י ---

ולא מצאתי בספר תשלום [השלמת] זה הדבר.

**זוהר ח"ג, עט ע"ב**

וְלִית לָךְ מְלָה בְּאוֹרֵיִתָּא אוֹ אֶת זְעִירָא בְּאוֹרֵיִתָּא דְלֹא רְמִיזָא בְּחֻקְמָתָא עֲלָאָה, וְתִלְיִין מְנִיָּה תְּלִי תְּלִין  
רְזִין דְּחֻקְמָתָא עֲלָאָה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב: "קוּצוֹתָיו תִּלְתְּלִים" (שִׁיר הַשִּׁירִים ה, יא)  
תְּרַגּוּם: וְאִין לָךְ מִיִּלָּה בְּתוֹרָה אוֹ אֶת זְעִירָה בְּתוֹרָה, שְׂאִינָה רוּמְזַת לְחֻכְמָה הָעֲלִיוֹנָה וְתִלּוּיִים מִמְּנָה  
תְּלִי תְּלִים שֶׁל סוּדוֹת הַחֻכְמָה הָעֲלִיוֹנָה. זֶהוּ שְׂכָתוּב: "קוּצוֹתָיו תִּלְתְּלִים".

## שיעור 2: עולם האלוהות - אילן הספירות

### זוהר ח"ב, פו ע"ב (תרגום)

שנויה: כמה פנים לפנים יש לו לקב"ה – פנים מאירות, פנים שאינן מאירות, פנים תחתונות, פנים רחוקות, פנים קרובות, פנים של פנים, פנים של חוץ, פנים של ימין, פנים של שמאל. בוא וראה, אשריהם ישראל לפני הקב"ה, שאוחזים בפנים עליונות של המלך, באותן פנים שהוא ושמו אחוזים בהן, והן ושמו אחד הוא.

### זוהר ח"א, קמא ע"ב-קמב ע"א (תרגום)

"וַיְהִי פִי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מִרְאֵת" (בראשית כז, א). אמר ר' שמעון, ככתוב: "וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לְלַיְלָה" (בראשית א, ה) [...] בוא וראה, כל מעשיו של הקדוש ברוך הוא כולם הגם דברי אמת. והכול בסוד עליון. וכל דברי התורה כולם דברי אמונה וסודות עליונים כראוי. ובוא וראה, לא זכה יצחק כאברהם, שלא נתעוורו עיניו [של אברהם] ולא כהן. אבל סוד עליון יש כאן, סוד האמונה. כמו שנאמר, שכתוב "וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם" – זה אברהם, שהוא אור היום והאור שלו הולך ומאיר ומתחזק בתיקון היום. ולכן מה כתוב: "וַאֲבִרְהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים" (בראשית כד, א), באותם אורות מאירים. והוא כאשר זקן, הולך ומאיר... "וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לְלַיְלָה" – זה יצחק שהוא חושך, והוא הולך לקבל את הלילה בתוכו. ועל כן, כאשר זקן מה כתוב? "וַיְהִי פִי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מִרְאֵת", כך הוא ודאי שביקש להיחשך ולדבוק במדרגתו כראוי. בא ר' אלעזר בנו ונשק ידו.

### זוהר ח"ב, נז ע"א (תרגום)

בוא וראה, ימין הקדוש ברוך הוא – ממנה מתעוררים כל האורות, כל הברכות וכל השמחה. בה נכלל השמאל. כמו שיש לאדם ימין ושמאל, ושמאל נכללת בימין, וימין כוללת הכול. וכאשר מתעוררת הימין, מתעוררת השמאל עמה, שהרי בה אוחזת ונכללת... ואזי לא שולטים דינים בעולם. מה הטעם? משום שימין נמצאת עמה. ואם ימין מסתלקת – הרי שמאל נמצאת, אזי דינים מתעוררים בעולם ודין שורה בכול.

### זוהר ח"ב, קעה ע"ב-קעו ע"א (תרגום)

שנויה: אמר ר' שמעון, "וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מִרְאֵת" (בראשית כז, א) – זהו יעקב הקדוש השלם, כמו שביארנו, שכתוב: "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֲהָלִים" (בראשית כה, כז), "יושב אהל" לא כתוב, אלא "ישב אהלים" – שניים, שאוחז לזה ואוחז לזה. אף כך כתוב "וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מִרְאֵת" (בראשית כז, א) – זהו יעקב הקדוש השלם, שאוחז לזה ואוחז לזה. ששנינו, מהו "איש תם"? כתרגומו – שלם, שלם מכול, שלם לשני צדדים... שלם לחסד עליון ולגבורה עליונה, ומשלים

לזה ולזה... יוצא חסד עליון מצד זה ודין הגבורה מצד זה, באה זכותו של יעקב ומשלמה לשניהם ואוחזת בהם...

נודע שאין שלמות אלא כאשר אחוים זה מזה, ואחד אוחז בשניהם לשכלל הכול, כמו יעקב, והיינו שכתוב "מִבְּרַחַם מִן הַקְּצֵה אֶל הַקְּצֵה".

#### הקדמה שניה לתיקוני זוהר, יז ע"א (תרגום)

פתח אליהו ואמר: ריבון העולמים, אתה אחד ולא בחשבון. אתה הוא עליון על כל העליונים, סתום על כל סתומים, אין מחשבה תופסת בך כלל. אתה הוא שהוצאת עשרה תיקונים הנקראים עשר ספירות, להנהיג בהם עולמות סתומים שאינם מתגלים ועולמות נגלים, ובהם התכסית מבני אדם. ואתה הוא הקושר אותם ומייחד אותם. ומשום שאתה מבפנים, כל מי שמפריד אחד מחברו מאלו העשר, נחשב לו כאילו הפריד בך...

חסד – זרוע ימין. גבורה – זרוע שמאל. תפארת – הגוף. נצח והוד – שתי שוקיים. ויסוד – סיום הגוף, אות ברית קודש. מלכות – פה, תורה שבעל-פה אנו קוראים לה. חוכמה – המוח, והוא פנימיות המחשבה. בינה היא הלב, ובה הלב מבין. ועל שני אלו כתוב "הַנְּסַתְּרַת לְה' אֱלֹהֵינוּ" (דברים כט, כח).

## שיעור 3: השכינה

זוהר ח"א, ע"א-ע"ב (תרגום)

"שְׁתֵּה מַיִם מְבוֹרָךְ וְנִזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךְ" (משלי ה, טו). מדוע "בוֹרָךְ" בראשונה ולאחר מכן "בְּאֵרֶךְ"? הרי בור לא נקרא אלא ריקן שלא נובע, [ואילו] באר – מים שנובעים! אלא הכול מקום אחד הוא: מקום שהעניים אוחזים בו נקרא בור, שאין לו משלו אלא מה שנותנים בתוכו... לאחר מכן נעשית באר שהיא נובעת ומלאה מכל הצדדים... מתמלאת מלמעלה ונובעת מלמטה.

זוהר ח"ג, ריד ע"ב (תרגום)

"חֲשֵׁף ה' אֶת זְרוּעַ קַדְשׁוֹ" (ישעיהו נב, י) – זו זרוע אחת שבה תלויה ישועה, שבה תלויה נקמה, שבה תלויה גאולה. ולמה? כדי להקים את כנסת ישראל מעפר ולקבלה אצלו להזדווג כאחד. וכאשר זה [זרוע שמאל] מתעורר לעומתה, כמה יִרְאֶה שורה בעולם, עד שיניח אותה זרוע תחת ראשה להתחבר! כמו שנאמר: "שְׁמָאֵלוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי וַיְמִינֵוּ תַּחְבְּקֵנִי" (שיר השירים ב, ו), ואז נח הדין ומכפר על חטאים. לאחר מכן בא הימין לחבק. אז חדווה שורה בעולם וכל הפנים מאירים. לאחר מכן מזדווגת בגוף, ואז הכול נקרא אחד בלא פירוד. אזי שלמות הכול היא וחדוות הכול ואיחוד ודאי...

זוהר ח"ג, רמט ע"א-רמט ע"ב (תרגום)

מיהי "אֵילַת הַשְּׁחָר"? אלא זו היא חיה אחת, רחמנית, שאין בכל חיות העולם רחמנית כמותה, משום שבזמן שדוחקת לה השעה והיא צריכה מזון לה ולכל החיות, היא הולכת למרחוק, לדרך רחוקה, ובאה ומובילה מזון, ואינה רוצה לאכול עד שתבוא ותחזור למקומה... וכשבאה מתכנסות אצלה כל שאר החיות, והיא עומדת באמצע ומחלקת לכל אחת ואחת. וסימן: "וַתִּקַּם בְּעוֹד לִיְלֵה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ" וגו' (משלי לא, טו)... וכשיבוא הבוקר, הנקרא שחר, יביא לה חבלי גלות. ולפיכך נקראת "אֵילַת הַשְּׁחָר", על שם קדרות הבוקר, שחבלים לה כיוולדה. זהו שכתוב: "כִּמּוֹ הָרָה תִּקְרִיב לְלֶדֶת תַּחִּיל תִּזְעַק בְּחִבְלֶיהָ" וגו' (ישעיהו כו, יז)... לאיזה מקום היא הולכת? היא הולכת שישים פרסאות מאותו מקום שיצאה [משם], ונכנסת לתוך הר חושך. [בשעה שהיא] הולכת בתוך אותו הר חושך, מזדמן לרגלה נחש עקלתון והולך לרגלה, והיא עולה משם אל הר אור. כיוון שמגיעה לשם, מזמן לה הקב"ה נחש אחר, והוא יוצא ומסכסך זה בזה והיא ניצלת, ומשם היא לוקחת מזון ושבה למקומה בחצות הלילה. ומחצות הלילה מתחילה לחלק עד שעולה קדרות הבוקר. בשעה שהיא מתעברת – נסתמת. כיוון שמגיע הזמן ללדת היא גועה ומשליכה קולות... והקדוש ברוך הוא שומע לה ומזדמן אצלה. מיד הוא מוציא נחש גדול מתוך הרי חושך, [ההולך] ובא בין ההרים ופיו מלחך עפר. הוא מגיע עד איילה זו, ובא ונושכה באותו מקום שתי פעמים. פעם ראשונה יוצא דם והוא מלחך, פעם שנייה יוצאים מים ושותים כל הבהמות שבהרים, והיא נפתחת ויולדת.

זוהר ח"ג, ס ע"א-ע"ב (תרגום)

ר' שמעון פתח ואמר: "הנה מטתו של שלמה ששים גברים סביב לה מגברי ישראל. כלם אחוזי חרב מלמדי מלחמה" (שיר השירים ג, ז-ח). מהו "מטתו"? זוהי מיטת הכבוד של המלך... "ששים גברים סביב לה" – שנאחזים בצדה, מן הדין הקשה, ונקראים ששים שבטים של אש...

ושנויה: באותה מיטה מה כתוב בה? "ותקם בעוד לילה" (משלי לא, טו) – כאשר יונקת מצד הדין, "ותתן טרף לביתה". מהו "טרף"? כמו שנאמר: "וטרף ואין מציל" (מיכה ה, ז). זהו שכתוב "כלם אחוזי חרב מלמדי מלחמה" (שיר השירים ג, ח), מזומנים לעשות דין בכל מקום ונקראים בעלי יבבה ויללה...

שנויה: אלף וחמש מאות בעלי מגנים, בעלי שלטון, נאחזים מצד זה... תנינים שטים תחת הספינה בים גדול זה לארבעה צדדים... ביד שמאל שלה שבעים ענפים הגדלים בין דגי הים, כולם אדומים פורה. ולמעלה מהם ענף אחד אדום יותר, עולה ויורד, וכולם מתכסים בשערה.

זוהר ח"ג, עט ע"א (תרגום)

בשעה שהנחש החזק שלמעלה מתעורר, בשל חטאי העולם, שורה ומתחבר עם הנקבה ומטיל בה זוהמה. הזכר פורש ממנה משום שהיא נטמאה ונקראת טמאה... מאה עשרים וחמישה מיני טמאה ירדו לעולם, הנאחזים מצד הנחש החזק, ועשרים ושבעה גדולים מתוכם נאחזים בנקבה ודבקים בה. אוי למי שיקרב אליה באותה עת, שמי שיקרב אליה מראה פגימה למעלה... והנקבה נטמאת, ושערה רב, וציפורניה גדלות, ואז מתחילים דינים להתעורר בעולם.



## שיעור 4: דרשה ועלילה – שפות הזוהר

זוהר ח"ג, נו ע"ב-נח ע"א (תרגום)

רבי שמעון פתח ואמר: "פֶּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינָנוּ מְלֵא, אֶל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שָׁם הֵם שָׁבִים לְלֶכֶת" (קהלת א ז)...  
בוא וראה, כתוב: "וְנִקְהַר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן" (בראשית ב י). ושנינו, מה שמו של אותו נהר? [...] 'חיים' שמו, שמשם יוצאים חיים לעולם, והם נקראים חיי המלך. והרי למדנו, אותו האילן הגדול והחזק שמזון לכל בו, נקרא עץ חיים, אילן שנטע שורשיו באותם 'חיים', והכל הוא נאה. ושנויה, אותו נהר מוציא נחלים עמוקים, בשמן המשחה, להשקות את הגן, ולהרוות אילנות ונטיעות... ואותם נחלים מושכים ונמשכים ומתכנסים בשני עמודים [...] "יִכְיֶן וּבְעֹז" (מלכים א ז). ומשם יוצאים כל אותם נחלים ושורים הם במדרגה אחת הקרויה 'צדיק', שכתוב: "וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם" (משלי י כה). וכולם הולכים ומתכנסים לאותו מקום הנקרא 'ים', והוא ים החכמה, זהו שכתוב: "פֶּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם".

זוהר ח"ג, קז ע"א (תרגום)

ר' שמעון פתח ואמר: "אֲנִי חֲבַצְלַת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים" (שיר השירים ב, א)...  
"אֲנִי חֲבַצְלַת הַשָּׁרוֹן" – זו כנסת ישראל הנקראת חבצלת, שעומדת ביפי הנוי בגן עדן. השרון – שהיא שרה ומשבחת לו למלך העליון...  
"אֲנִי חֲבַצְלַת הַשָּׁרוֹן" – המבקשת להישקות משיקוי הנחל העמוק, מבוע הנחלים... "שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים" – העומדת בעומק הכול...  
"חֲבַצְלַת הַשָּׁרוֹן" – חבצלת מאותו מקום ששיקוי הנחלים יוצאים ואינם פוסקים לעולמים. "שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים" – שושנת אותו מקום הנקרא עומק הכול, סתום מכל הצדדים.  
בוא וראה, בראשונה חבצלת – ירוקה בעלים ירוקים; לאחר מכן שושנה – בשני גוונים, אדום ולבן... שושנת – שמשנה גוֹנָה ומשתנה מגוון לגוון. שושנת – בראשונה חבצלת, בזמן שמבקשת להזדווג בו במלך נקראת חבצלת, ולאחר שדבקה בו במלך באותן נשיקות נקראת שושנה, כיוון שכתוב: "שִׁפְתוֹתַי שׁוֹשְׁנִים" (שיר השירים ה, ג). "שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים" – שהיא משתנה ומשנה גוֹנִיה, לעתים לטוב ולעתים לרע, לעתים לדין ולעתים לרחמים...

זוהר ח"ג, נט ע"ב (תרגום)

שנויה, אמר רבי יוסי: פעם אחת היה צריך העולם לגשם. באו לפני רבי שמעון רבי ייסא ורבי חזקיה ושאר חברייה. מצאוהו שהיה הולך לראות את רבי פנחס בן יאיר, הוא ורבי אלעזר בנו.

כיון שראה אותם פתח ואמר: "שִׁיר הַמַּעְלוֹת לְדָוִד הִנֵּה מָה טוֹב וּמָה נְעִים שָׁבַת אַחִים גַּם יָחַד" (תהילים קלג א).

מהו "שבת אחים גם יחד"? כמו שנאמר: "וּפְנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו" (שמות כה כ). בשעה שהיו מביטים זה בזה פנים בפנים כתוב: "מה טוב ומה נעים", וכשמחזיר הזכר פניו מן הנקבה, אוי לעולם! [...] וכתוב: "צָדֵק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כְּסֶאֶף" (תהילים פט טו), שאינו הולך זה בלא זה. וכש'משפט' מתרחק מ'צדק', אוי לו לעולם!

ועכשיו רואה אני שאתם באתם על שהזכר אינו שורה בנקבה. אמר: אם לזה באתם אלי, שובו, כי ביום הזה הסתכלתי שיחזור הכל לשרות פנים בפנים. ואם לתורה באתם, שבו עמדי.

#### זוהר ח"ב, קכז ע"א-קלח ע"ב (בתרגום)

ר' שמעון ור' אלעזר ור' אבא ור' יוסי היו יושבים יום אחד תחת אילנות בבקעה ליד ים גנוסר. אמר ר' שמעון: כמה יאה צל זה שחופה עלינו מן האילנות, ואנו צריכים לעטר מקום זה בדברי תורה. פתח ר' שמעון ואמר: "אַפְרִיּוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה מְעַצֵּי הַלְבָנוֹן" (שיר השירים ג ט)... אמר ר' שמעון: מי שזוכה באותו אפיריון – זוכה בכל, זוכה לשבת בנחת הצל של הקב"ה, כמו שכתוב "בְּצִלּוֹ חֲמֻדָּתִי וְיִשְׁבְּתִי" (שיר השירים ב ג). ועתה, שישבנו בצל הנחת הזה, עלינו להסתכל שלא ישבנו אלא בצל הקב"ה, בתוך אותו אפיריון. ויש לנו לעטר מקום זה בעטרות עליונות, עד שיתעוררו עלינו עצי האפיריון, להביא עלינו צל אחר...

באותה שעה קם ר' שמעון, והחברים גם הם קמו והלכו. אמר ר' אלעזר לר' שמעון: אבא, עד עתה יושבים היינו בצל עץ החיים בגן העדן. מכאן ולהלאה, בעוד אנו הולכים, עלינו ללכת בדרכים השומרות עץ זה.

#### זוהר ח"ב, קסג ע"ב-קסד ע"א (תרגום)

רבי יוסי ורבי יהודה ורבי חייא היו הולכים בדרך. פגש בהם רבי אלעזר. כשראוהו, ירדו כולם מן החמורים. אמר רבי אלעזר: ודאי פני שכינה ראיתי, שהרי כאשר רואה אדם צדיקים שבדור ופוגש בהם, ודאי הם פני שכינה. ומדוע נקראים פני שכינה? מפני ששכינה מסתרת בתוכם: היא בסתימות והם בגלוי. כיוון שאלו הקרובים לשכינה נקראים פנים שלה. מי הם? אלו שהיא נתקנת עמם להראות לפני המלך העליון. והואיל ואתם כאן, ודאי שכינה נתקנת עליכם, ואתם פניה... ואתם קדושים עליונים, שכינה עמכם, ופניכם כפניה, אשריכם.

#### זוהר ח"ב, פו ע"א-ע"ב (תרגום)

ר' יהודה היה הולך מקפוטקיא ללוד לראות את ר' שמעון שהיה שם, והיה ר' חזקיה הולך עמו... פתח ר' יהודה ואמר: "כִּי הוּא תִּיָּף וְאָרְךָ יִמְיָךְ" (דברים ל, כ)... וכל מי שיפרוש מן התורה כמי

שפורש מן החיים, ומי שפורש מר' שמעון כאילו פורש מהכול!...  
אוי לדור שר' שמעון בן יוחאי יסתלק ממנו. שכאשר אנו עומדים לפני ר' שמעון מבועי הלב  
פתוחים לכל עבר והכול נגלה. וכאשר אנו פורשים ממנו איננו יודעים דבר וכל מבועים סתומים.  
אמר ר' חזקיה, זהו שכתוב: "וַיֵּאצֹּל מִן הַרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל שִׁבְעִים אִישׁ הַזְּקֵנִים" (במדבר יא,  
כה), כנר זה שמאירים ממנו כמה נרות והוא בקיומו עומד. כך ר' שמעון בן יוחאי, בעל המאורות,  
הוא מאיר לכול והאור אינו נפרד ממנו ונמצא בקיומו...  
הלכו עד שהגיעו אליו. כאשר הגיעו אליו מצאוהו שהיה יושב ועוסק בתורה.

## שיעור 5: הרע והרוע בזוהר

### זוהר ח"ג, ע"א (תרגום)

בוא וראה, הקדוש ברוך הוא הוציא עשרה כתרין, עטרות קדושות, למעלה, שהוא מתעטר בהם ומתלבש בהם. והוא הם והם הוא, כשלהבת האחוזה בגחלת, ואין שם פירוד. לעומת אלו יש למטה עשרה כתרין שאינם קדושים, והם אחוזים בזוהמת הציפורן של עטרה קדושה אחת, הנקראת חוכמה, ועל כן הם נקראים "חוכמות". ושנוי: עשרה מיני חוכמות אלו ירדו לעולם, וכולן נספגו במצרים, חוץ מאחת שנתפשטה בעולם. וכולם מיני כישוף הם, ומהם ידעו המצרים כשפים יותר מכל בני העולם.

### זוהר ח"ב, לד ע"א-לה ע"ב (תרגום)

אמר ר' שמעון: עתה יש לגלות סודות שהם דבקים למעלה ולמטה. מה כתוב – "בא אל פְּרַעֲהָ" (שמות י, א); "לָךְ אֶל פְּרַעֲהָ" היה צריך להיות. מהו "בא"? אלא, שהכניסו הקדוש ברוך הוא חדרים אחר חדרים אל תנין אחד עליון וחזק, שכמה דרגות משתלשלות ממנו. ומי הוא? סוד התנין הגדול. ומשה פחד ממנו ולא קרב אלא אל היאורים, שהם מדרגותיו, אבל אליו פחד ולא קרב, כיוון שראה אותו משתרש בשורשים עליונים. כיוון שראה הקדוש ברוך הוא שפחד משה... אמר הקדוש ברוך הוא: "הַנְּנִי עֲלֶיךָ פְּרַעֲהָ מֶלֶךְ מִצְרַיִם הַתַּנִּים הַגְּדוֹל הַרְבִּיץ בְּתוֹךְ יִצְרָאֵל" (יחזקאל כט, ג). והקדוש ברוך הוא ולא אחר היה צריך לערוך נגדו קרב.

### זוהר ח"ג, פ ע"ב (תרגום)

אמר ר' יצחק: בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ורצה לגלות עמוקות מתוך הסֵפֶר ואור מתוך החשכה, היו כלולים זה בזה. ומשום כך, מתוך החשכה יצא אור, ומתוך ההֶסֶתֶר יצא והתגלה העמוק, וזה יצא מזה. שמתוך הטוב יוצא הרע, ומתוך הרחמים יוצא הדין, והכול נכלל זה בזה: יצר טוב ויצר רע, ימין ושמאל, ישראל ושאר העמים, לבן ושחור, והכול תלוי האחד באחד.

### זוהר ח"ב, קמט ע"ב (תרגום)

"יְהִינָה טוֹב מְאֹד" (בראשית א, לא) – זה מלאך המוות... כאן סוד הסודות, שהרי ודאי מלאך המוות הוא "טוב מְאֹד". מהו הטעם? מפני שהרי כל בני העולם יודעים שימותו וישבו לעפר, ורבים הם החוזרים בתשובה לאדונם מפני פחד זה, ופוחדים לחטוא לפניו. רבים פוחדים מן המלך, משום שתלויה רצועה לפניו. כמה טובה היא אותה רצועה לאדם, שעושה לו טובות ואמיתות, ומתקנים [בני האדם] אורחותיהם כראוי. ועל זה "יְהִינָה טוֹב מְאֹד" – מאוד, ודאי.

**זוהר ח"ב, קפד ע"א-ע"ב (תרגום)**

פתח אותו סבא ואמר: "תקעו בחדש שופר בפסח ליום חגנו" (תהלים פא, ד). עתה הוא זמן שיתעורר הדין העליון החזק, וכאשר הוא מתעורר – סטרא אחרא מתחזק עמו. וכיוון שהוא מתחזק, עולה ומכסה את הלבנה, שלא יאיר אורה, ומתמלאת מצד הדין... כאשר מתעוררים ישראל למטה בשופר, אותו הקול היוצא מהשופר בוטש באוויר ובוקע רגיעים עד שעולה אל הסלע החזק המכסה את הלבנה [=הסטרא אחרא]... אז מתערבב ההוא העולה ועומד למעלה [=הסטרא אחרא]... וכיוון שלמטה התעוררו רחמים, כך גם למעלה מתעורר שופר אחר עליון ומוציא קול שהוא רחמים, ומתערבבים קול בקול, רחמים ברחמים, ובהתעוררות של מטה מתעורר כך גם למעלה... ואז מתערבב הסטרא אחרא ונחלש כוחו ולא יכול לקטרג.

**זוהר ח"ב, קפד ע"א (תרגום)**

שאין אור אלא היוצא מתוך חושך, שכשנכנע צד זה [=הסטרא אחרא], מתעלה הקדוש ברוך הוא למעלה ומתכבד בכבודו. ואין עבודת הקדוש ברוך הוא אלא מתוך החושך, ואין טוב אלא מתוך רע. וכשנכנס האדם בדרך רעה ועוזב אותה, אז מתעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו. ועל כן שלמות הכול היא טוב ורע יחד, ולהתעלות אחר כך בטוב. ואין טוב אלא היוצא מתוך רע, ובטוב זה מתעלה כבודו, וזו היא עבודה שלמה.

## שיעור 6: העבודה הדתית

זוהר ח"ב, ריח ע"ב (תרגום)

אשרי האדם ששומר מצוות אדונו ויודע סודן, שאין לנו מצווה ומצווה בתורה שלא תלויים בה סודות עליונים ואורות וזיו עליונים.

זוהר ח"א, רכ ע"א-ע"ב (תרגום)

בוא וראה, "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" (ישעיהו מג, ז). כמה נעלים מעשי המלך הקדוש [=המצוות]. שהרי באותם מעשים שעושה [האדם] למטה, קושר אותם בדברים עליונים של מעלה. וכאשר נוטלים אותם למטה ועושים בהם מעשה, מתעורר אותו מעשה שקשור בהם למעלה...

ויש מהם שאוחזים בשם הקדוש, כמו לולב ואתרוג הדס וערבה, שכולם אחוזים בשם הקדוש למעלה. ועל זה שנינו [שיש] לחבר אותם ולעשות בהם מעשה, כדי לעורר שמחה במה שאחוז בהם [למעלה].

ועל זה שנינו: את הדבר צריך להראות במילים ובמעשה, כדי לעורר דבר אחר [למעלה].

זוהר ח"ב, רטז ע"א-ע"ב (תרגום)

סוד הייחוד – אותו [אדם] הראוי לעולם הבא צריך לייחד את שם הקדוש ברוך הוא ולייחד איברים ודרגות עליונים ותחתונים, לכלול את כולם, ולהעלות את כולם למקום שצריך, לקשור קשר. וזה הוא סוד הכתוב "שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד" (דברים ו, ד)...

"שָׁמַע יִשְׂרָאֵל" – כאן נכללת אישה בבעלה.

ולאחר שנכללו זה בזה בכלל אחד, אזי צריכים לייחד איברים, ולחבר את שני המשכנים כאחד בכל האיברים, ברצון הלב, לעלות בדבקות אין סוף, לדבק הכול שם, להיות רצון אחד עליונים ותחתונים...

"אֶחָד" – לייחד משם למעלה הכול כאחד, ולהעלות הרצון שיתקשר הכול בקשר אחד. להעלות רצונו ביראה ואהבה למעלה למעלה עד אין סוף... בכולם יעלה רצונו לדבק אותם, [כדי ש]יהיה הכול קשר אחד באין סוף. וזה הוא ייחוד רב המנונא סבא שלמד מאביו, ואביו מרבנו, עד פי אליהו... ועוד היה אומר: מי שרצונו להכליל כל סודות הייחוד במילה "אֶחָד" – יפה אף יותר, ולכן אנו מאריכים ב"אחד". להעלות רצונו מלמעלה למטה ולמטה למעלה, ולהיות הכול אחד... להתכלל הכול כאחד בקשר אחד בייחוד אחד עד אין סוף, כמו שביארנו.

זוהר ח"ג, קג ע"ב-קד ע"א (תרגום)

בוא וראה, בשעה שאדם יושב במדור זה, צל האמונה, שכינה פורשת עליו כנפיה מלמעלה, ואברהם וחמישה צדיקים אחרים שמים מדורם עמו.

אמר ר' אבא: אברהם וחמישה צדיקים ודוד המלך שמים מדורם עמו, זהו שכתוב "בַּסֶּפֶת תֵּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים" (ויקרא כג, מב), "שְׁבַעַת יָמִים" כתוב ולא בשבעת ימים... וצריך אדם לשמוח בכל יום ויום בפנים מאירים באושפיזין אלו השורים עמו... כמו [מנהגו] של רב המנונא סבא. כאשר היה נכנס לסוכה היה שמח ועומד על פתח הסוכה מבפנים ואומר: נזמין האורחים, נסדר השולחן! ועומד על רגליו ומברך ואומר: "בַּסֶּפֶת תֵּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים" (ויקרא כג, מב). שְׁבוּ אושפיזין עליונים, שבו! שבו אורחי האמונה, שבו! מרים ידיו ושמח ואומר: אשרי חלקי, אשרי חלקם של ישראל. וצריך לשמח את העניים, מה הטעם? מפני שחלקם של אותם אושפיזין שהזמין – של העניים הוא. והיושב בצל זה של האמונה [=הסוכה] ומזמין את האושפיזין העליונים, אורחי האמונה, ולא נותן להם חלקם, כולם קמים ממנו...

#### זוהר ח"ג, דף פא ע"א-ע"ב (תרגום)

אין הקב"ה שורה ולא מצוי אלא ב"אָתְד" ... ומתי נקרא אדם "אָתְד"? בשעה שמצוי זכר ונקבה, ומתקדש בקדושה עליונה ומתכוון להתקדש. ובוא וראה, בזמן שמצוי אדם בזיווג אחד, זכר ונקבה, ומתכוון להתקדש כראוי – אז הוא שלם, ונקרא "אָתְד" ללא פגם. בשל כך צריך אדם לשמח את אשתו באותה שעה, להזמין אותה ברצון אחד עמו, ויתכוונו שניהם כאחד לדבר זה [=לזיווג]. וכאשר מצויים שניהם כאחד, אזי הכול אחד בנפש ובגוף. בנפש – לדבוק זה בזה ברצון אחד, ובגוף – כמו שלמדנו, שאדם שאינו נשוי הוא כמי שחצוי, וכאשר מתחברים זכר ונקבה אז נעשים גוף אחד. נמצא, שהם נפש אחת וגוף אחד ונקראים אדם "אָתְד". אוֹיֵאז הקב"ה שורה ב"אָתְד" ומפקיד רוח של קדושה באותו "אָתְד".

#### זוהר ח"א, קנח ע"א (תרגום)

"לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים" (דברים כב, ו), מפני שהיא העולם המכוסה שאינו נגלה, ועל זה "שִׁלַּח תִּשְׁלַח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ", מפני שהיא העולם המכוסה ואינו נגלה כלל.

## שיעור 7: התורה ולימוד תורה

זוהר ח"ג, קסו ע"ב (תרגום)

בכה ר' שמעון וגעה, פתח ואמר: "אֵילַת אֲהָבִים וַיַּעֲלֶת חַן דְּדִיָּה יְרוּךְ בְּכָל עֵת בְּאַהֲבָתָה תִּשְׁגָּה תְּמִיד" (משלי ה, יט).

תורה, תורה, אור כל העולמות! כמה ימים ונחלים, ומקורות ומבועים מתפשטים ממך לכל הכיוונים. ממך הכול. עלייך עומדים עליונים ותחתונים, אור עליון ממך יוצא.

תורה, תורה, מה אומר לך? איילת אהבים את ויעלת חן עבור מעלה ומטה.

מי מאהוביך יזכה לינוק ממך כראוי?

תורה, תורה, שעשועי אדונך,

מי יכול לגלות ולומר סתרייך וגנזיך?

בכה וטמן ראשו בין ברכיו ונשק לעפר.

זוהר ח"א, קצג ע"א-ע"ב (תרגום)

בוא וראה, עץ החיים הוא בכמה דרגות, נפרדות זו מזו, וכולן אחד. שהרי בעץ החיים יש דרגות אלו על אלו: ענפים, ועלים, קליפות, גוף העץ, שורשים – והכול הוא העץ.

כמו כן, כל מי שעוסק בתורה נתקן ומתחזק בעץ החיים... כולם מתחזקים בעץ החיים, כולם אחוזים בעץ ממש. מהם בגוף שבו, מהם אחוזים בענפים, מהם בעלים, מהם בשורשים. נמצאו שכולם אחוזים בעץ החיים.

זוהר ח"א, כז ע"א (רעיא מהימנא, תרגום)

"וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעֵבֶדְהָ קֶשֶׁה בְּחֶמֶר וּבִלְבָנִים וּבְכָל עֵבֶדְהָ בְּשֵׁדָה אֵת כָּל עֵבֶדְתָּם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָּהֶם בְּפֶרֶךְ" (שמות א, יד). "וַיִּמְרְרוּ" – במרירות מרה... עליהם נאמר "וַיִּבְאוּ מִרְתָּה וְלֹא יָכְלוּ לְשִׁתַּת מַיִם מִמֶּנָּה" (שמות טו, כג).

כגון זה אמרו בעלי המשנה: "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעֵבֶדְהָ קֶשֶׁה" – בקושיה. "בְּחֶמֶר" – בקל וחומר. "וּבִלְבָנִים" – בליבון הלכה. "וּבְכָל עֵבֶדְהָ בְּשֵׁדָה" – זו ברייתא. "אֵת כָּל עֵבֶדְתָּם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָּהֶם בְּפֶרֶךְ" – זו משנה.

אם שבים בתשובה, נאמר בהם "וַיִּוְרְהוּ ה' עֵץ וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם" (שמות טו, כה) – וזה עץ החיים, ובו "וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם", וזה משה'משיח.

זוהר ח"ב, צט ע"א-ע"ב (תרגום)

משל למה הדבר דומה: לאהובה, שהיא יפת תואר ויפת מראה, והיא סגורה ומסוגרת בהיכלה, ולה אוהב יחיד, שאין בני אדם מכירים בו, אלא נסתר הוא. אוהב זה, מתוך אהבה שהוא אוהבה, עובר על שער ביתה תמיד ונושא עיניו לכלל עבר.



והיא יודעת שאוהבה הוא הסובב על שער ביתה תמיד. מה היא עושה? פותחת פתח קטן באותו היכל נסתר שהיא שם, ומגלה פניה לאוהבה ומיד היא חוזרת ונעלמת. כל אלו שהיו בקרבת אוהבה לא ראו ולא התבוננו, אלא אוהבה בלבד, וקרבו ולבו ונפשו יצאו אליה. והוא ידע שמתוך אהבה שאוהבת אותו נגלתה לו רגע אחד, לעורר בו אהבה.

כך הוא דבר התורה, אין היא נגלית אלא אצל אוהבה. יודעת התורה שאותו חכם הלב סובב על שער ביתה כל היום. מה עושה? מגלה אליו פניה מתוך ההיכל ורומזת לו רמז ומיד חוזרת למקומה ונסתרת. כל אלו ששם אינם יודעים ואינם מסתכלים אלא הוא לבדו, ומעיו ולבו ונפשו יוצאים אחריה. ועל כן התורה נגלית ומתכסה והולכת באהבה אצל אוהבה לעורר אצלו אהבה...

בוא וראה, דרך התורה כך היא. בראשונה כאשר מתחילה להתגלות לאדם, רומזת היא לו ברמז... קרב אצלה, מתחילה לדבר עמו מבעד לפרוכת שפרשה לו, דברים לפי דרכו, עד שיבין לאט לאט, וזו היא דרשה. לאחר מכן תדבר עמו מבעד לצעיף דקיק דברי חידה, וזו היא הגדה. לאחר מכן, כשהוא רגיל אצלה, נגלית לפניו פנים בפנים ומדברת עמו את כל סודותיה הסתומים ואת כל הדרכים הסתומות שהיו נסתרות בלפה מימים קדמונים.

אזי הוא אדם שלם, בעל התורה ודאי, "בעל הבית". שהרי כל סודותיה גילתה לו ולא הרחיקה ולא כיסתה ממנו כלום. אמרה לו: "ראית את הדבר שרמוז רמזתי לך בראשונה? כך וכך סודות היו, כך וכך הוא!"

אז רואה שאין להוסיף על אותם דברים ואין לגרוע מהם. ואזי פשט הפסוק כמו שהוא, שלא להוסיף ולא לגרוע אפילו אות אחת.

ועל כן בני אדם צריכים להיזהר ולרדוף אחר התורה, להיות אוהביה.

## שיעור 8: מיסטיקה זוהרית

זוהר ח"א, רלג ע"ב (תוספתא, תרגום)

קול גלגל מתגלגל ממטה למעלה, מרכבותיה שזורות הולכות ומתגלגלות. קול נעימה עולה ויורד, הולך ושט בעולם.

קול שופר נמשך בעומק המדרגות, וסובב הגלגל סביב... סובב תמיד ולא שוכך. שתי ציפורים עולות, מצפצפות אחת לצד דרום ואחת לצד צפון, פורחות באוויר. הצפצוף וקול נעימת הגלגל מתחברים כאחד, אזי "מזמור שיר ליום השבת" (תהלים צב, א). וכל הברכות נמשכות לעומתן בלחישה בנעימה זו מתוך אהבה של קול השופר. ברכות אלו יורדות מלמעלה למטה ונגנזות כאחת בתוך עומק הבאר, נביעת הבאר שאינה פוסקת מלחישה עד שמתמלא הגלגל הסובב.

שתי המגרופיות הללו סובבות. זאת שבימין קוראת בכוח ואומרת: "זוהר הזוהרים העולה ויורד! אלפיים עולמות – הנהירו!" "עולם האמצעי שבתוכם – זה בווהר אדונך!" "כל אותם בעלי עיניים – הסתכלו ופקחו עיניכם וזכו לאור זה, לעידון זה!"

זוהר ח"ב, ב ע"א (תרגום)

"והמשפלים יזהרו כזהר הקריע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד" (דניאל יב, ג):  
"והמשפלים" – אלו הם המסתכלים בסוד החוכמה; "יזהרו" – מאירים ונוצצים בזיו החוכמה העליונה; "כזהר" – נהרה וניצוץ הנהר היוצא מעדן...

זוהר שרקיע זה מאיר בנהרה על הגן. ועץ החיים עומד באמצע הגן, שענפיו חופים על כל הדיוקנאות והאילנות והבשמים שבגן בלבושים כשרים. ומצלים תחתיו כל חיות השדה, וכל ציפורי השמים דרות תחת אותם ענפים.

זוהר פרי העץ נתן חיים לכול, קיומו לעולם ולעולמי עולמים. הסטרא אחרא אינו שורה בו אלא צד הקדושה. אשרי חלקם של אותם הטועמים ממנו, קיימים הם לעולם ולעולמי עולמים, אלה נקראים משכילים וזוכים וחיים בעולם הזה וחיים בעולם הבא!

זוהר עץ זה מזדקף מעלה מעלה, חמש מאות פרסה מהלכו, שישים ריבוא הוא בהתפשטותו. בעץ זה קיים זוהר אחד.

זוהר כל הגוונים קיימים בו. גוונים אלו עולים ויורדים, אינם מתיישבים במקום אחר אלא באותו עץ. כאשר יוצאים ממנו להיראות בתוך זוהר שאינו מאיר – מתיישבים ולא מתיישבים, עומדים ולא עומדים, מפני שאינם מתיישבים במקום אחר.

מעץ זה יוצאים שנים עשר שבטים התחומים בו, ואלו ירדו לתוך גלות מצרים בזוהר זה שאינו מאיר, בכמה מחנות עליונים. זהו שכתוב: "וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ" (שמות א, א).

זוהר ח"ג, קסה ע"א-ע"ב (תרגום)

בוא וראה, אותו רקיע מנגן בניגון כאשר סוכב במעגל, ומקול נהימת המים הנובעים לא ידוע אותו ניגון. כל האגנים שבארבע הצדדים מלאים מנביעת המים הנובעים...  
כאשר נובעים המים ועולים, מעלים כל מיני מרגליות שבעולם ואינן נופלות החוצה. עתה, לרגע, נראים בצבע אחד, נופלים אלו ועולים אחרים בצבע אחר, בכל מיני צבעי העולם...  
את הנביעה הזו סובבים כפתור ופרח... העלים שלהם מתנוצצים בכמה צבעים, מעשה ציור אמנות של אדון העולם...  
אמר רב מתיבתא: כאשר קרבתני לאותו ענף בתוך המעיין, עלה הענף למעלה למעלה. ככל שקרבתני, כך עלה. יסודו ושורשו של אותו ענף אינם אלא במים.  
אותו ענף מכסה עולמות. כל צבעי העולם [מצויים] בעליו. פריו – לא ידוע מהו ולא ניתן לדעת...  
רקיע אחד יש על אותו ענף, פרוש למעלה. מאותו רקיע נוזל טל על גבי המעיין הזה ולא יותר.  
כאשר מסתכל האדם על אותו רקיע מרחוק – נראה תכלת. קרב יותר – נראה אדום. קרב יותר – נראה ירוק. קרב יותר – נראה לבן שאין לובן כמותו בעולם. הטל שנוזל ממנו נכנס לאותו ענף ועושה פרי וגדל, אותו רקיע מתגלגל [מהר] יותר ממה שיכולות העיניים לראות.

זוהר ח"ג, רד ע"א-ע"ב (תרגום)

אמר רבי אלעזר: יונה כשרה, נאמנה היית תמיד בשליחותך...  
עד שהיו הולכים הרי עורב אחד עמד לפניהם, קורא בכח ומצפצף צפצוף גדול.  
אמר רבי אלעזר: לכך אתה קיים ולכך אתה מתוקן, לך לדרכך, שהרי אני יודע...  
עד שהיו יושבים, הנה נחש גדול בא בחזוק השמש ועבר לפניהם.  
אמר לו ר' אלעזר: נחש נחש, סְטָה לך מדרכך, שהרי שב אותו אדם וניחם על מה שעשה ולא יוסיף לעשות אותו דבר...  
תהו החברים.  
אמר ר' אבא: בכל הדרך הזו תמיהה היא, בכל מה שראינו בך, ועתה היא תמיהה על תמיהה. מהו זה?!  
אמר להם: דבר זה לא בסימן הוא ולא בחכמה, אלא רוחי מסתכלת ואני רואה כאילו בעין רואה אני.

## שיעור 9: האדם – גוף ונשמה, חיים ומוות

זוהר חדש, ע"ט"ד (שיר השירים, תרגום)

החוכמה שנצרכת לו לאדם:  
אחת, לדעת להתבונן בסוד קונו.  
ואחת, לדעת את גופו, ולהיודע מי הוא, ואיך נברא ומאין בא ולאן ילך. ותיקון הגוף – כיצד ייתקן, וכיצד הוא עתיד להיכנס בדין לפני מלך הכול.  
ואחת, לדעת ולהתבונן בסודות נשמתו: מי היא נפש זו שבתוכו? ומאין באה? ועל מה באה בגוף זה, טיפה סרוחה, שהיום כאן ומחר בקבר?  
ואחת, להסתכל בעולם הזה ולדעת את העולם שהוא [נמצא] בו, ועל מה נתקן.  
ולאחר מכן, בסודות העליונים של העולם העליון, לדעת את קונו. וכל זאת יראה אדם מתוך סודות התורה.

זוהר ח"א, קפו ע"ב (תרגום)

בוא וראה, הקב"ה עשה את בן האדם כעין מעלה, הכול הוא בחוכמה. שאין לך איבר ואיבר בבן האדם שאינו עומד בחוכמה עליונה. שהרי כיוון שנתקן כל הגוף באיבריו כיאות הקב"ה משתתף עמו, ומכניס בו נשמה קדושה, כדי ללמד את בן האדם ללכת בדרכי התורה ולשמור את מצוותיו, כדי שייתקן האדם כיאות.

זוהר ח"ב, קמב ע"א (תרגום)

**הנפש** – אין לה שום אור מעצמה, והיא זו שמשתתפת בסוד הגוף האחד, לענג ולהזין אותו בכל מה שהוא צריך, כמו שנאמר "וַתֵּתֶן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֶק לְנִצְרוֹתֶיהָ" (משלי לא, טו). "ביתה" – זהו הגוף שהיא מזינה אותו, ו"נצרותיה" – אלו הם איברי הגוף.  
**הרוח** – זהו שרוכב על הנפש ושולט בה ומאיר לה בכל מה שצריכה, והנפש היא כיסא לאותה רוח. **הנשמה** – היא שמוציאה את הרוח ושולטת בו ומאירה לו באותו אור החיים. והרוח תלוי בנשמה ומאיר ממנה באור שמאיר. אותה נפש תלויה ברוח ומאירה ממנו וניזונה ממנו. והכול קשר אחד.

זוהר ח"א, פג ע"א-ע"ב (תרגום)

**נפש** היא התעוררות תחתונה, וזו סמוכה בגוף וזנה אותו, והגוף אוחז בה והיא נאחזת בגוף. לאחר נתקנת ונעשית כסא שישרה עליה רוח, בהתעוררות של נפש זו האחוזה בגוף... לאחר שנתקנים שניהם, מזומנים לקבל נשמה, שהרי הרוח נעשה כסא לנשמה שתשרה עליו... נמצא שיש כסא לכסא, וכסא לעליון עליהם.

**זוהר ח"א, עו ע"ב-ב עז ע"א (תרגום)**

"וַיֵּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם" – הרי [זו] הנשמה העליונה, "אב" לגוף ו"רם" לרוח... כאשר תפצה לרדת לעולם הזה, משביע אותה הקדוש ברוך הוא לשמור את מצוות התורה ולעשות רצונו, ומוסר לה מאה מפתחות של ברכות ש[נאמרות] בכל יום, להשלים לדרגות עליונות כחשבון [=גימטריה] "לך לך", שהרי הכול נמסר לה כדי לתקן באמצעותם את הגן, לעבדו ולשמרו. "מֵאַרְצָךָ" – זה גן עדן. "וּמִמּוֹלְדָתְךָ" – זה הגוף, שנקרא עץ החיים, שהוא שנים-עשר שבטים עליונים. "וּמִבֵּית אָבִיךָ" – זו השכינה. "אָבִיךָ" – זה הקדוש ברוך הוא, שנאמר: "גּוֹזֵל אָבִיו וְאָמוֹ וְאָמֵר אֵין פֶּשַׁע" (משלי כח, כד), ואין "אָבִיו" אלא הקדוש ברוך הוא, ואין "אָמוֹ" אלא כנסת ישראל. "אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךָ" – זה הוא העולם הזה.

**זוהר ח"א, רמה ע"ז (תרגום)**

"כִּי עֲזָה כְּמוֹת אֶהְבֶּה" (שיר השירים ח, ו) – עזה היא כהיפרדות הרוח מן הגוף. ששנינו, בשעה שעומד אדם להסתלק מן העולם, ורואה מה שרואה, הולכת הרוח בכל איברי הגוף, ועולים גליה כמי שמפליג בים בלא משוטים. עולה ויורדת ולא מועיל לה, הולכת ונפרדת מכל איברי הגוף. ואין עזות כביום שנפרדת הרוח מן הגוף. כך עזות אהבתה של כנסת ישראל לקב"ה, כעזות המוות בשעה שמבקשת הרוח להיפרד מן הגוף.

**זוהר ח"א, רמה ע"ב (תרגום)**

[משל] למלך שגולד לו בן, שלח אותו לכפר אחד, לגדל אותו עד שיגדל וילמדו אותו את אורחות היכל המלך. שמע המלך שהנה גדל בנו. מה עשה? מאהבתו לבנו שולח עבורו את אמו המטרוניתא [הגבירה, המלכה] ומכניסו להיכלו ושמח עמו כל היום. כך הקב"ה הוליד בן עם המטרוניתא, ומיהו? הנשמה העליונה הקדושה. שלח אותו לכפר, לעולם הזה, כדי שיגדל בו וילמדו אותו את אורחות היכל המלך. כיוון שנודע למלך שבנו גדל בכפר זה, והגיעה העת להביאו להיכלו, מה עושה? באהבתו לבנו שולח למענו את המטרוניתא ומכניס אותו להיכלו. הנשמה לא מסתלקת מן העולם הזה עד שבאה המטרוניתא למענה ומכניסה אותה בהיכל המלך, ויושבת שם לעולם. ועם כל זה, דרך העולם [היא] שבני הכפר בוכים על פרידתו של בן המלך מהם. פיקח אחד היה שם. אמר להם: על מה אתם בוכים? וכי לא בן המלך הוא?! לא ראוי שימשיך לדור ביניכם אלא בהיכל אביו! כך משה שהיה פיקח, ראה את בני הכפר שהיו בוכים, על זה אמר: "בְּנֵים אֲתָם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא תִשְׁמְרוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת" (דברים יד, א).

## שיעור 10: חתימה

### זוהר ח"א, ריז ע"א (פרשת ויחי, תרגום)

יום אחד נרדם [ר' יהודה] תחת אילן, וראה בחלומו ארבעה מלאכים מתוקנים, ורבי שמעון עולה עליהם וספר תורה עמו. ולא הניח כל ספרי רזים עליונים ואגדה שלא העלה אותם עמו, והעלה אותם לרקיע. וראה שמתכסה מן העין ולא מתגלה. כשהתעורר אמר: ודאי משמת רבי שמעון חכמה נסתלקה מן הארץ. אוי לדור שאבן טובה זו, שהיו אחוזים בה וסומכים עליה עליונים ותחתונים – אבדה מהם. בא אצל רבי אבא, סיפר לו. הרים רבי אבא ידיו על ראשו ובכה ואמר: רבי שמעון, ריחיים שטוחנים מהם מן טוב כל יום ולוקטים אותם, כמו שכתוב "הַמְמַעֵיט אֶסְף עֲשֶׂרֶה חֲמָרִים" (במדבר יא לב), ועתה ריחיים ומן נסתלקו ולא נשאר בעולם ממנו, חוץ מזה שכתוב "קח צַנְצָנֹת אַחַת וְתֵן שָׁמָּה מְלֵא הָעֶמְר מִן וְהֵנַח אֹתוֹ לְפָנַי ה' לְמִשְׁמֶרֶת" (שמות טז לג) – בגילוי לא כתוב, אלא 'למשמרת', להצנעה. עתה, מי יכול לגלות סודות ומי ידע אותם?

### זוהר ח"ג, קכד ע"ב (רעיא מהימנא)

"וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ" (דניאל יב, ג) – בחיבור זה שלך, שהוא ספר הזוהר, מזוהר האם העליונה... ומפני שעתידיים ישראל לטעום מעץ החיים, שהוא ספר הזוהר הזה, יצאו בו מן הגלות ברחמים.

"וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ" (דניאל יב, ג) – בְּהַאי חֲבוּרָא דִּילָן, דְּאִיהוּ סֵפֶר הַזֹּהַר, מִן זֹהֲרָא דְאִמָּא עֲלֵאָה... וּבְגִין דְּעֵתִידִין יִשְׂרָאֵל לְמַטְעַם מְאִלְנָא דְחַיִּי, דְּאִיהוּ הַאי סֵפֶר הַזֹּהַר, יִפְקֹון בֵּיהּ מִן גְּלוּתָא בְּרַחֲמֵי.

### זוהר ח"א, לה ע"ב

"מכל עץ הגן אכל תאכל" (בראשית ב, טז) – שהתיר לו הכול שיאכלהו בייחוד. שהרי ראינו שאברהם אכל, יצחק ויעקב וכל הנביאים אכלו וחיו. אבל עץ זה [=עץ הדעת טוב ורע] עץ המוות הוא, מי שנוטל אותו לבדו – מת, שהרי נטל סם המוות. ועל זה: "כִּי בָּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת" (בראשית ב, יז) – כיוון שהפריד בין הנטיעות.

"מִכֹּל עֵץ הַגֵּן אָכַל תֹּאכַל" (בראשית ב, טז) – דְּשָׂרְיָא לִיהּ כְּלָא דְלִיכְלִינְהוּ בְּיַחְוָדָא. דְּהָא חֲזִינָן אַבְרָהָם אָכַל, יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְכָל נְבִיאִים אָכְלוּ וְחָיוּ. אָכַל אֵילָנָא דְאֵילְנָא דְמוֹתָא אִיהוּ, מֵאֵן דְּנָטִיל לִיהּ בְּלַחְדוּדֵי – מֵיִית, דְּהָא סָמָא דְמוֹתָא נָטַל. וְעַל דָּא: "כִּי בָּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת" – בְּגִין דְּקָא פְּרִישׁ נְטִיעִין.